

Oost-Vlaanderen (buiten het Land van Waas), van de Belgische Kempen, van Nederlands Zuid-Limburg, en in het bijzonder van het gehele noordoosten van ons land. Zo gezien lijken de verschuivingen van de laatste eeuw, indien ze al representatief zijn voor alle klompenmakers, ook de niet ondervraagde, zich te voltrekken volgens een oud patroon. Misschien moeten we dus toch enige waarde hechten aan de geleding die uit het kaartbeeld te lezen valt.

2. *Varshaak*

A

Het verwerkte materiaal komt uit vraag 9 van lijst 29a. Gegevens uit *Vaktaal* werden toegevoegd.

B

Zakelijk is er een complicatie bij de varshaak. De vorm van het mes die op de kaart staat afgebeeld schijnt niet in het gehele gebied de meest gewone of enige te zijn. Hier en daar bestaat hij zelfs niet en wordt in plaats van het aan de achterzijde geronde mes een hoekig werktuig gebruikt. Volgens her en der gegeven afbeeldingen en omschrijvingen komt het in vorm overeen met de krabber van de schilder: een langwerpig en smal driehoekig stukje staal, waaraan, ergens bij de basis, loodrecht op het vlak de steel is gemaakt. M 46 schrijft: *dat is de krul maar daarvoor is ook een iets ander model niet met zoon krommen neus dat noemen ze hier de plark*. Een toegevoegde afbeelding geeft een rechte hoek en geen krulletje aan het einde. I 157 geeft op: *een krom hielmes*. N.B. *Ook rechte hielmessen worden gebruikt, dit zijn ongeveer dezelfde maar zonder neus*. De tekening ter verduidelijking geeft wel een ronde hoek maar geen gekrulde punt. I 228 geeft in een afbeelding bijna een gewone schilderskrabber als boven omschreven. O 58 schrijft zonder nadere uitleg: *hij gebruikte een plat een een rond. Dit is een rond*. O 224 voegt een tekening toe waarop de varshaak een rechte hoek heeft, onder de uitdrukkelijke vermelding van het feit dat het mes in de vorm van de vragenlijst niet voorkomt. Janssens (Volkskunde, jrg. 11 N.R., pag 221) beschrijft een zelfde *hielmes*. O 62 sluit weer aan bij I 157 met: *Rondhielmes. Gebruikt ook een plat hielmes, maar dit is zonder puntige krul*. E 209 geeft naast *hielmes* ook *vlak hielmes*, volgens de bijgevoegde tekening een schilderskrabber. F 131 schrijft: *hakkemes maar deze zijn er ook zonder krul*. I 19 geeft weer beide, *kromme hielmes* en *recht hielmes*, het laatste met een rechte hoek en zonder